

IN MEMORIAM

VĒSTURNIEKS HEINRIHS STRODS
(20.04.1925.–14.04.2012.)

Habilitētais vēstures doktors. Latvijas Universitātes emeritētais profesors Latvijas vēsturē. Latvijas Zinātņu akadēmijas goda loceklis. Latvijas Vēsturnieku komisijas loceklis. Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieris. Latvijas Okupācijas muzeja pētniecības programmas vadītājs un gadagrāmatas zinātniskais redaktors.

Heinriha Stroda 80. dzimšanas dienai veltītajā 316 lappušu garajā biobibliogrāfijā (Rīga: Latvijas Akadēmiskā bibliotēka, 2006) citētas 1150 publikācijas kopš 1953. gada – grāmatas, brošūras, zinātniski raksti, raksti periodikā. Šis saraksts pēdējos gados ievērojami audzis. Un būtu audzis vēl.

Heinrihs Strods bija neapsturams. Likās, ka viņš gribēja padarīt visu, ko no viņa prasīja teju 40 gadus aizturētā vēsturnieka misija, – beidzot Latvijai un pasaulei darīt pieejamu to, kas tik ilgus gadus bija slēpts un aizliegts: padomju okupācijas varas noziegumus pret Latvijas valsti, tautu un zemi. Viņš centās paveikt visu, ko viņš bija iecerējis un iesācis, kas plūda no viņa ilgi uzkrātās zinātniskās pieredzes, apskaužamās spējas atrast arvien jaunus un vēl neapzinātus dokumentus arhīvos un nepiesātināmās vēlēšanās tos darīt pieejamus gan zinātniskajai, gan nezinātniskajai publikai.

Kad dibināja Latvijas Okupācijas muzeju, Okupācijas muzeja fonds (tagad Okupācijas muzeja biedrība) aicināja Heinrihu Strodu kļūt par Goda padomes locekli. Taču Strods neapmierinājās ar aicinājuma pieņemšanu, bet sāka aktīvi atbalstīt muzeja darbu, beidzot kļūstot par jaunveidojamās muzeja pētniecības programmas vadītāju 1998. gadā. Ar savu parasto vērienu un enerģiju viņš formulēja pētniecības programmas ieceres un mērķus. Viens no programmas stūrakmeņiem bija zinātniskas gadagrāmatas izdošana. Pirmā Okupācijas muzeja gadagrāmata Heinriha Stroda zinātniskajā redakcijā par 1999. gadu iznāca 2000. gadā. Gada-grāmata kļuva par ievērojamu zinātnisku publikāciju, uz kuru atsaucās daudzi vēsturnieki. Tajā atrodami ne tikai zinātniski raksti, bet arī liels skaits oriģināldokumentu, kurus Heinrihs Strods uzskatīja par neatsveramiem vēsturiskās informācijas pirmavotiem. Gadagrāmatā publicēja arī apskatus par muzeja darbu un jaunieguvumiem. Diemžēl finansiālās krīzes dēļ gadagrāmatas iznākšana muzejam pēc deviņiem sējumiem bija jāaptur. Muzejs bija arī spiests stipri ierobežot pētniecības programmas darbu, bet Heinrihs Strods turpināja darboties muzejā kā nealgots pētnieks un padomdevējs līdz pat savas dzīves pēdējai nedēļai.

Daudz kas palika nepadarīts. Vēl nesen Heinrihs Strods bija uzņēmies vadīt Latvijas Vēsturnieku komisijas pētniecības grupu starptautiskās Latvijas–Krievijas vēsturnieku komisijas ietvaros. Viņš bija iecerējis braukt uz Krievijas arhīviem, kurus viņš pārzināja labāk nekā daudzi citi un no kuriem viņš jau agrāk bija atvedis citu pētnieku neatklātus materiālus. Tas nu jādara citiem, un viegli tas nebūs. Bet ir gan piemērs, gan paraugs.

Latvijas Okupācijas muzeja biedrība un Latvijas Okupācijas muzejs pateicas un noliec galvu cilvēka priekšā, kurš sevi burtiski ierakstījis Latvijas vēstures ievērojamāko un ražīgāko pētnieku sarakstā un kurš daļu savas nenogurdināmās enerģijas veltījis tieši Latvijas Okupācijas muzejam. Ir vēl daudz darāma priekšā.

Valters Nollendorfs

AUTORI

- Pēteris Alberts** – fiziologs, farmakologs, PhD, LZA goda doktors, Zviedrija
Viktorija Bebre – arheoloģe, Dr. hist., LU Latvijas vēstures institūts
Leo Dribins – vēsturnieks, Dr. hist., LU Filozofijas un socioloģijas institūts
Linda Dumpe – etnogrāfe, Dr. habil. hist., LU Latvijas vēstures institūts
Ēriks Jēkabsons – vēsturnieks, Dr. hist., LU Latvijas vēstures institūts
Ilze Jermacāne – vēsturniece, Mg. hist.
Vojcehs Kravčuks (*Wojciech Krawczuk*) – Dr. hab., Vēstures institūts, Jagelloņu Universitāte
Līga Lapa – vēsturniece, Dr. hist., LU Latvijas vēstures institūts
Inna Lazdiņa – arheoloģe, Mg. hist., LU Latvijas vēstures institūts
Dardega Legzdiņa – vēsturniece, Mg. hist., LU Latvijas vēstures institūts
Ilze Loze – arheoloģe, Dr. habil. hist., LZA korespondētājlocekle, LU Latvijas vēstures institūts
Mārtiņš Mintauris – vēsturnieks, Dr. hist., LU Vēstures un filozofijas fakultāte
Ilgvars Misāns – vēsturnieks, Dr. hist., LU Vēstures un filozofijas fakultāte
Valters Nollendorfs – literatūrzinātnieks, PhD, Latvijas Okupācijas muzejs
Valters Šcerbinskis – vēsturnieks, Dr. hist., Rīgas Stradiņa universitāte
Irēne Šneidere – vēsturniece, Dr. hist., LU Latvijas vēstures institūts
Lilita Vanaga – etnogrāfe, LU Latvijas vēstures institūts
Aija Vilka – vēsturniece, Mg. hist.
Kaspars Zellis – vēsturnieks, Dr. hist., LU SZF Sociālo un politisko pētījumu institūts
Guntis Zemītis – arheologs, Dr. hist., LZA korespondētājloceklis, LU Latvijas vēstures institūts